

Rekommendationer i Socialstyrelsens kunskapsstöd för att fråga om våld

Våren 2025 lanserade Socialstyrelsen ett nytt [nationellt kunskapsstöd med rekommendationer](#) som ger stöd till beslutsfattare och personal i hälso- och sjukvården och tandvården gällande våld i nära relationer. Kunskapsstödet innehåller rekommendationer för vilka vuxna patienter som bör tillfrågas om våldsutsatthet.

Västra Götalandsregionens Kompetenscentrum om våld i nära relationer (VKV) och Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet har fått frågor från yrkesverksamma i hälso- och sjukvården och tandvården om hur man ska tolka rekommendationerna. Detta dokument har därför gemensamt tagits fram som ett sätt att försöka förtydliga vad rekommendationerna säger om att fråga om våldsutsatthet på rutin.

Sätt att fråga om våld

Det finns flera olika sätt att fråga om våld inom hälso- och sjukvården och tandvården. De olika sätten kan delas in i tre kategorier:

1. **Universell screening** innebär att man frågar alla patienter om våld oavsett vad de söker vård för. WHO uppmuntrar vården att ta upp frågan om våld till patienter som har skador eller tillstånd som kan vara relaterade till våld, men WHO avråder från universell screening.
2. **Fråga på rutin** innebär att man frågar de patienter som enligt verksamhetens rutin ska tillfrågas. Att ha en rutin för när och hur patienter ska tillfrågas om våld är något som alla vårdgivare ska ha enligt [Socialstyrelsens föreskrifter](#). Ofta väljer man att ha som rutin att fråga alla patienter som söker vård för symptom eller tillstånd som visat sig ha samband med våldsutsatthet eller grupper där konsekvenserna av våld är särskilt allvarliga. Socialstyrelsen rekommenderar att vårdpersonal ställer frågor om våldsutsatthet till alla gravida inom mödrahälsovården och till alla patienter med vissa specifika skador, symptom och tillstånd. Läs mer om vilka patienter som bör tillfrågas i [Socialstyrelsens kunskapsstöd med rekommendationer](#).
3. **Fråga på indikation** innebär att man frågar patienter som i det aktuella vårdmötet uppvisar symptom eller tecken som väcker misstanke om våldsutsatthet. Att fråga vid indikation är något som vården ska göra enligt Socialstyrelsens föreskrifter.

Förtydligande av rekommendationerna

Socialstyrelsens nya kunskapsstöd ger en vägledning för vilka patienter som bör få frågan om våld enligt verksamhetens rutin. Att fråga på rutin om våldsutsatthet innebär att man frågar de patienter som enligt verksamhetens rutin ska tillfrågas.

Rekommendationerna grundar sig på forskning om hälsokonsekvenser av våld samt WHO:s riktlinjer om våld mot kvinnor. Av Socialstyrelsens kunskapsstöd framgår att myndigheten rekommenderar att personal som möter patienter ställer frågor om våldsutsatthet till *alla gravida inom mödrahälsovården*, och till *patienter med specifika skador och skadebilder, symtom och tillstånd samt vid specifika beteendemönster* ([Socialstyrelsens kunskapsstöd med rekommendationer](#) sid 26–29).

De nya rekommendationerna som inte är verksamhetsspecifika är alltså *mer långtgående* än de tidigare rekommendationerna som bara omfattade vissa verksamheter, så som mödrahälsovård och vuxenpsykiatri.

Att fråga på rutin i enlighet med de nya rekommendationer bidrar, som Socialstyrelsen skriver, till att fler utsatta upptäcks och att de kan erbjudas en god jämlik vård.

VKV är Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer. Från VKV har Mari Brännvall, Fil dr., forskare och utvecklingsledare medverkat som expert vid framtagandet av Socialstyrelsens rekommendationer.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet är ett nationellt kunskapscentrum för frågor som rör mäns våld mot kvinnor som inbegriper våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld samt prostitution och människohandel. Från NCK har Johanna Belachew, föreståndare, MD/PhD och Anette Marklund, studierektor/universitetsadjunkt medverkat i referensgruppen vid framtagandet av Socialstyrelsens rekommendationer.